

Nu bliver vand fra et opland på 1500 ha ledt gennem søen, hvor der forventes en årlig omsætning på 350 kg. kvælstof pr. ha søflade. Det betyder, at Mjels Vig bliver belastet med ca. 20 tons mindre kvælstof pr. år fremover.

Fuglelivet

Allerede første forår efter at søen igen blev sat under vand, kunne man opleve både toppet lappedykker og gråstrubet lappedykker ligge og ruge på deres reder flydende på vandet. Rederne bliver normalt "tøjret" til f.eks. tagrør eller lignende, men i den nyskabte sø blev rederne hængt fast til udgåede buske, der var blevet vanddækket, men som stadig stak grene op over vandoverfladen.

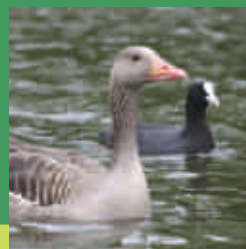
Gråænder og knopsvaner yngler her nu, og den lille sorte og hvide troldand med toppen på hovedet ligger og dykker efter føde sammen med blishøns. Grågæssene vil i løbet af få år indtage søen, hvor man vil kunne høre deres hyggelige skræppen og iagttage hvordan de trækker mellem søerne i flotte kile-formationer.

Vandreruten

Vandreturen kan starte fra Pumpehuset ved Mjels eller fra Broballe. Begge steder er der P-plads og opsat borde og bænke, hvor madpakken eller kaffen kan nydes. Stien langs randkanalen er meget stemningsfyldt, og man fornemmer søens historie og tidernes skiften, når man betragter den bevarede randkanal i kanten af den genskabte sø. Gulspurv og gærdesmutte synger deres karakteristiske sang fra krattet. Ænder snadrer i søkanten og fiskehejrer troner majestætisk, mens de tålmodigt venter på byttet. Med mindre du vælger at gå tilbage langs randkanalen, går en del af ruten langs asfaltvejen. Herfra er der imidlertid en glimrende udsigt over søen, og der er kun begrænset trafik.

Stiforbindelser

Det kan anbefales at fortsætte turen ad "E Govl", der byder på en flot tur langs Mjels Vig til Oldenor, der er en anden naturgenoprettet sø og videre til det idylliske Dyvig. Det kan også anbefales at følge vandreruten "Alsstien" gennem Mjels til det lille hyggelige færgeleje Hardeshøj, hvor færgen "Bitten" sejler den 10 min korte tur over Als Fjord.

Sønderborg Kommune
Natur og miljø
Rådhusvej 10
6400 Sønderborg
www.sonderborg.dk

Skov- og Naturstyrelsen
Sønderjylland

54927_12.2009
Tekst og fotos:
NATURFORTÆLLEREN Steen Røhderg.

Sønderborg

Mjels Sø

– en vandrerute

Mjels Sø

Vandreturen frem og tilbage langs Mjels Sø er 4,5 km lang i let og jævnt terræn. Turen byder på en smuk oplevelse af en langstrakt sø i det alsiske bakkelandskab. Søen ligger i en meget lang og smal tunneldal, der er dannet af en gletscher under istiden.

Det er også en tur, hvor man får en god fornemmelse af kulturhistorien, der knytter sig til en tid, hvor man afvandede vådområder for at skaffe mere landbrugsjord.

Mjels Sø har siden 1800-tallet været afvandet og opdyrket, men blev i 2006 genskabt som sø. Fuglelivet har taget rigtigt godt imod søen, og nu er der gode naturoplevelser at hente på vandreturen ved søen, hvor man kommer tæt på gæs, ænder og lappedykkere.

Først var det en fjord

Indtil 1500-tallet var Mjels Sø en del af et langstrakt fjord-system, der bestod af det nuværende Mjels Vig, Mjels Sø og den tørlagte Bund Sø. Der var færgested ved Mjelsgård, og sandsynligvis bro eller vadested ved Broballe, som kunne benyttes af gående.

Så blev det en sø

Omkring 1590 byggede Hertug Hans den Yngre en dæmning ved Mjels Vig og en ved Broballe, så man slap for at køre den lange vej udenom fjorden. Der blev sat sluser i, så der kunne løbe vand ud, men ikke ind. Det betød, at det salte vand efterhånden forsvandt, og to ferskvandssøer Mjels Sø og Bund Sø opstod.

Afvanding

Allerede i 1845 blev det første initiativ taget til at afvande søerne. Først da der blev installeret to dampmaskiner til at pumpe vandet ud gennem randkanaler, kom der rigtigt gang i afvandingen.

Det gule pumpehus ved Mjels Sø, hvor dampmaskinen stod, er bevaret, og ligger på rastepladsen ved Mjels. Der er kun meget få damp-pumpehuse bevaret i landet, og huset ved Mjels Sø er regnet for at være af unik regional værdi.

Opdyrkning

Gammel søbund er særdeles næringsrig og giver en god høst efter en vellykket afvanding. Gennem årene bliver det imidlertid mere og mere vanskeligt at dyrke, fordi jorden synker sammen i takt med, at den gamle søbund omsættes. Et andet problem er, at udpumpningen af vandet sænker grundvandsstanden, hvilket kan medvirke til mangel på drikkevand.

Genskabelse

Tiderne er skiftet og efterhånden blev jorden i Mjels Sø regnet for marginaljord. Derfor blev der efterhånden mulighed for at stoppe med at dyrke arealet, og i 2006 blev søen genskabt med midler fra Skov- og Naturstyrelsen, Sønderjyllands Amt og Nordborg Kommune. Der er brugt midler fra vandmiljøplan II, og ikke mindst har bidrag fra Åge V. Jensens Fonde gjort projektet muligt at gennemføre.

Kvælstof

Når udvasket kvælstof kommer ud i havet, giver det en øget opblomstring af alger. Dette medfører iltvind, som giver dårligere vilkår for livet i havet, og i værste fald kan det medføre såkaldt "ligtæppe", bundvendinger og fiskedød.

En lavvandet sø, som den nye Mjels Sø, kan omsætte kvælstoffet, så det kommer på luftform, der er helt uskadelig, og siver op i atmosfæren.

